

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

AIKUISTEN MAAHANMUUTTAJIEN LUKU- JA KIRJOITUSTAIDON KOULUTUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2012

Määräykset ja ohjeet 2012:2

**AIKUISTEN MAAHANMUUTTAJIEN LUKU-
JA KIRJOITUSTAIDON KOULUTUKSEN
OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2012**

© Opetushallitus

Määräykset ja ohjeet 2012:2

ISBN 978-952-13-5031-3 (nid.)

ISBN 978-952-13-5032-0 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-887X (painettu)

ISSN 1798-8888 (verkkojulkaisu)

Taitto: Edita Prima Oy/Timo Päivärinta/PSWFolders Oy

www.oph.fi/julkaisut

Juvenes Print - Tampereen Yliopistopaino Oy

Luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen järjestäjille

DNO	2/011/2012
MÄÄRÄYS	Velvoittavana noudatettava
PÄIVÄMÄÄRÄ	1.2.2012
Voimassaoloaika	1.2.2012 alkaen toistaiseksi
Säännökset joihin toimivalta määräyksen antamisesta perustuu	Laki kotoutumisen edistämisestä 20 §
Korvaa suosituksen	2/421/2006

Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012

Opetushallitus on tänään hyväksynyt Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012. Nämä opetussuunnitelman perusteet tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.6.2012 jälkeen hankitussa ja/ tai alkaneessa koulutuksessa. Opetussuunnitelman perusteet ovat voimassa toistaiseksi.

Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen järjestäjä ei voi jättää noudattamatta tai poiketa opetussuunnitelman perusteista.

Pääjohtaja

Aulis Pitkälä

Johtaja

Jorma Kauppinen

TIEDOKSI

Työ- ja elinkeinoministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
Työvoimatoimistot

SISÄLTÖ

Johdanto	7
1 Opetussuunnitelma	9
2 Koulutuksen järjestämisen lähtökohdat	10
3 Lähtötason arviointi luku- ja kirjoitustaidon koulutuksessa	12
4 Koulutuksen toteuttaminen	14
4.1 Oppimiskäsitys	14
4.2 Oppimisympäristö	14
4.3 Toimintakulttuuri	15
4.4 Työtavat.....	16
4.5 Eheyttäminen ja eriyttäminen	16
5 Opiskelijan tukeminen ja ohjaus	18
5.1 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	18
5.2 Ohjaus	19
6 Tavoitteet ja keskeiset sisällöt	21
6.1 Yleiset tavoitteet	21
6.2 Suomen kieli ja viestintätaidot.....	22
6.2.1 Sanasto ja aihepiirit	22
6.2.2 Kuunteleminen ja puhuminen	23
6.2.3 Lukeminen ja kirjoittaminen	24
6.2.4 Numeeriset taidot	27
7 Arviointi ja todistukset	28
7.1 Arviointi koulutuksen aikana.....	28
7.2 Arviointi luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen päättyessä ja todistus.....	28
Liitteet	
Liite 1. Arviointitaulukko todistusta varten	30
Liite 2. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko	32

Johdanto

Suomi turvaa perustuslailla kaikille tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset oikeudet¹. Koulutuksen järjestämisen näkökulmasta tasa-arvolla tarkoitetaan sukupuolten välistä sekä koulutettavan taloudellisesta asemasta tai asuinalueesta riippumattomaa tasa-arvoa. Yhdenvertaisuuslain mukaan yhdenvertaisuutta tulee aktiivisesti edistää² eikä ketään saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella³.

Aikuisten maahanmuuttajien toisen kielen eli suomen tai ruotsin kielen luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen arvoperustana on, että Suomen tulee hyvinvointivaltiona turvata luku- ja kirjoitustaidon koulutus kaikille sitä tarvitseville asianmukaisesti. Luku- ja kirjoitustaidot ja numeeriset taidot kuuluvat kansalaisen perusvalmiuksiin. Jokainen tarvitsee näitä perusvalmiuksia voidakseen elää täysipainoisemmin suomalaisen yhteiskunnan jäsenenä ja kasvaakseen aktiiviseksi oman elämänsä ja ympäristönsä vaikuttajaksi. Ideaalitulanteessa ihmisen tulisi voida oppia lukemaan ja kirjoittamaan omalla äidinkielellään, mutta aikuisten maahanmuuttajien kohdalla tätä periaatetta pystytään vain harvoin noudattamaan.

Kotoutumislaisissa säädetään, että kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia⁴. Koulutus järjestetään oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle joko työvoimapoliittisena aikuiskoulutuksena tai omaehtoisena opiskeluna⁵. Työvoimapoliittisena koulutuksena annettu luku- ja kirjoitustaidon koulutus annetaan näiden Opetushallituksen antamien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti⁶. Mikäli oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään muuta koulutusta, esimerkiksi perusopetusta, noudatetaan kyseisen koulutuksen opetussuunnitelman perusteita. Jos koulutuksella ei ole opetussuunnitelman perusteita, koulutuksen järjestäjä voi noudattaa näitä opetussuunnitelman perusteita

1 Perustuslaki 731/1999, 6 §

2 Yhdenvertaisuuslaki 21 /2004, 4 §

3 Yhdenvertaisuuslaki 21/2004, 6 §

4 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §

5 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 21 §

6 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §

Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija oppii suomen tai ruotsin kielen suulliset ja kirjalliset perustaidot. Koulutuksen kesto määräytyy henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden mukaan siten, että koulutuksen kesto on keskimäärin 160–200 päivää opiskelijan tarpeen mukaan. Laajuus on 32–40 opintoviikkoa eli 1120–1400 oppituntia. Koulutuksen jälkeen opiskelija voi siirtyä esimerkiksi kotoutumiskoulutukseen, aikuisten perusopetukseen, työelämään taikka työ- ja elinkeinohallinnon, kunnan tai kolmannen sektorin tarjoamaan toimintaan.

1 Opetussuunnitelma

Kun koulutuksen järjestäjä tarjoaa aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutusta, tulee sen antaa koulutusta näiden Opetushallituksen laatimien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti⁷. Opetushallitus suosittelee, että näiden perusteiden pohjalta laaditaan koulutuksen järjestäjän oma opetussuunnitelma. Opetussuunnitelman hyväksyy kunkin oppilaitoksen tai muun koulutuksen tarjoajan sen omassa johtosäännössä tai vastaavassa säädöksessä päättämä taho.

Opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- koulutuksen järjestämisen lähtökohdat ja kohderyhmän kuvaus
- aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen toteuttamisen erityispiirteet koskien koulutuksen laajuutta ja kestoja, mahdollista koulutuksen jakamista moduuleihin, oppimiskäsitystä, oppimisympäristöä, toimintakulttuuria, työtapoja sekä eheyttämistä ja eriyttämistä
- opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta sekä menettelytavat opiskelijan lähtötilanteen ja jo olemassa olevan osaamisen selvittämiseksi ja tämän tiedon dokumentoimiseksi
- koulutuksen yleiset tavoitteet ja suomen/ruotsin kielen ja viestintätaitojen oppimistavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä numeeristen taitojen tavoitteet ja sisällöt.
- ohjauksen tavoitteet, opiskelijan tukeminen ja tuen järjestäminen sekä kuvaus ohjaukseen osallistuvien tehtävistä
- arviointi luku- ja kirjoitustaidon koulutuksessa, arvioinnin muodot ja käytännöt opiskelun aikana ja koulutuksen päättyessä, palautteen antamisen muodot ja käytännöt, arviointiasteikko, todistus ja siihen merkittävät tiedot koulutuksen päättyttyä

Opetussuunnitelmassa voi olla alueellisia tai seudullisia sekä kunta- tai oppilaitoskohtaisia osia.

Mikäli koulutuksen järjestäjä tarjoaa mahdollisuuden suorittaa näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaista koulutusta rangaistuslaitoksessa, sen tulee ilmetä opetussuunnitelmasta.

7 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §

2 Koulutuksen järjestämisen lähtökohdat

Kohderyhmät

Luku- ja kirjoitustaidon koulutus on tarkoitettu sellaisille maahanmuuttajille, joilla ei ole omassa kotimaassaan ollut mahdollisuutta saada riittävästi koulutusta, jotta he voisivat selviytyä tietoyhteiskunnan opiskelulle asettamista vaatimuksista. Primaarilukutaidottomilla on hyvin vähän tai ei lainkaan kokemusta opiskelusta ja koulunkäynnistä. Primaarilukutaidoton ei osaa lukea millään kielellä. Sekundaarilukutaitoinen oppija osaa lukea muulla kuin latinalaisella kirjaimistolla. Sekundaarilukutaitoisten koulutausta voi vaihdella. Samoin lukutaito oppijan omalla äidinkielellä tai jollain muulla kielellä voi vaihdella mekaanisen ja funktionaalisen taidon välillä. Semilukutaitoinen on oppija, jolla on jonkin verran kirjallista taitoa latinalaisella kirjaimistolla. Semilukutaitoinen on mahdollisesti käynyt koulua muutaman vuoden tai oppinut lukutaitoa muulla tavoin joko kotimaassaan tai Suomessa. Lukutaito ei ole tällöin kuitenkaan riittävä tietoyhteiskunnan vaatimusten näkökulmasta, ja semilukutaitoisen opiskelutaidot voivat olla heikkoja koulunkäynnin puutteen vuoksi.

Sekä primaarilukutaidottomat että sekundaari- ja semilukutaitoiset tarvitsevat luku- ja kirjoitustaidon koulutusta sekä suomen tai ruotsin kielen ja viestintätaitojen opetusta, jossa huomioidaan opiskelijoiden puutteellisen koulunkäynnin vaikutus oppimiseen ja kotoutumiseen. Lisäksi koulutuksessa huomioidaan haasteet, joita seuraa, kun siirrytään suullisen tiedon kulttuurista kirjalliseen tiedon jakamiseen. Lähtötason arvioinnin perusteella jokaiselle koulutukseen osallistuvalla laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Moniammatillinen yhteistyö ja verkostoituminen on välttämätöntä opiskelijan kokonaisvaltaisen tuen turvaamiseksi. Kotoutumiskoulutuksen järjestäjä tekee yhteistyötä työ- ja elinkeinohallinnon, eri viranomaisten (mm. sosiaali- ja terveyspalvelut) ja muiden tahojen kanssa opiskelijan tarpeiden ja taustan mukaan. Koulutuksen järjestäjä tarvitsee taustatietoa opiskelijasta, jotta opetus voidaan järjestää hänelle parhaalla mahdollisella tavalla.

Koska luku- ja kirjoitustaidon opiskelijat kuuluvat eri kieli- ja kulttuuriryhmiin, näiden ryhmien omat verkostot ja tukiryhmät sekä muut tahot voivat olla mukana yhteistyökumppaneina tukemassa opiskelijaa sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista myös omalla äidinkielellä. Koulutuksen toteuttamisessa huomioidaan yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Yhteistyön

tavoitteena on tukea ja ohjata opiskelijaa hänen opinnoissaan ja pyrkiä vahvistamaan hänen myönteistä ja samalla realistista identiteettiään oppijana.

Koulutuksen laajuus ja kesto

Näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaisen aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen kesto on keskimäärin 160–200 päivää opiskelijan tarpeen mukaan. Tämä on yhteensä 32–40 opintoviikkoa eli 1120–1400 tuntia. Yksi opintoviikko vastaa opiskelijan 35 tunnin työpanosta. Lähiopetusta on 5 tuntia päivässä ja etäopiskelua tai ohjausta 2 tuntia päivässä. Koulutukseen varataan lisäksi tukiresursseja, joka kohdennetaan tukiopetukseen ja/tai ohjaukseen. Koulutus on siten lukuvuoden mittainen, ja se on hyvä jakaa 2–4 moduuliin. Modulointi helpottaa primaarilukutaidottomien mahdollisuutta käydä tarvittava osa koulutuksesta useaan kertaan sekä sekundaari- ja semilukutaitoisten mahdollisuutta siirtyä joustavasti muuhun koulutukseen.

3 Lähtötason arviointi luku- ja kirjoitustaidon koulutuksessa

Ennen luku- ja kirjoitustaidon koulutusta opiskelijalle on tehty kotoutumislain mukainen alkukartoitus, jossa on selvitetty työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden tarpeet. Alkukartoitus on tehty työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan toimesta ennen kotoutumissuunnitelman laadintaa.

Luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen alussa opiskelijalle tehdään lähtötason arviointi, jonka avulla opiskelija ohjataan sopivaan moduuliin tai opetusryhmään. Lähtötason arvioinnissa selvitetään opiskelijan suomen kielen suullista taitoa, kirjainten tunnistusta ja lukemista, hienomotoriikan hallintaa, tekstin jäljentämistä, sanelusta kirjoittamista sekä numeerisia taitoja. Lisäksi selvitetään opiskelijan oppimis- ja opiskelukykyä, opiskeluhalukkuutta, motivaatiota, muistamis- ja omaksumiskykyä sekä koulutustausta, yleissivistys, työhistoria ja muu osaaminen. Lähtötason arvioinnissa käytetään tarvittaessa tulkkausta. Samalla kerrotaan myös oppilaitoksen ja kotoutumiskoulutuksen käytänteistä ja säännöistä.

Lähtötason arvioinnissa laaditaan jokaiselle opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jota tarkennetaan myöhemmin koko koulutuksen ajan. Lähtötason arvioinnissa otetaan huomioon, että opiskelijan kielitaitoprofiili voi eri syistä johtuen olla epätasainen: suullinen kielitaito ja luku- ja kirjoitustaito voivat olla hyvinkin eri tasoilla. Luku- ja kirjoitustaidon lähtötason arvioinnissa voidaan hyödyntää seuraavaa jaottelua:

1. Primaarilukutaidoton

Oppija ei osaa lukea tai kirjoittaa millään kielellä eikä hänellä tavallisesti ole koulutaustaa. Primaarilukutaidoton voi tulla joko kirjallisesta kulttuurista tai suullisen tiedon jakamisen kulttuurista, jossa ei ole kirjoitettua kieltä tai jonka kirjoitettu kieli on vasta hiljattain muodostunut.

2. Sekundaarilukutaitoinen

Oppija osaa lukea muulla kuin latinalaisella kirjaimistolla. Sekundaarilukutaitoisten koulutausta voi vaihdella. Samoin lukutaito oppijan omalla äidinkiellellä tai jollain muulla kielellä voi vaihdella mekaanisen ja funktionaalisen taidon välillä.

3. Semilukutaitoinen

Oppijalla on jonkin verran kirjallista taitoa latinalaisella kirjaimistolla. Semilukutaitoinen on mahdollisesti käynyt koulua muutaman vuoden tai oppinut lukutaitoa muulla tavoin joko kotimaassaan tai Suomessa. Opiskeluvalmiudet ovat kuitenkin usein puutteelliset.

4 Koulutuksen toteuttaminen

4.1 Oppimiskäsitys

Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen. Sen mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa uusi opittava asia liitetään jo opittuun, ja opiskelu on yhdessä tekemistä. Opettajan tulee ottaa huomioon opiskelijoiden yksilölliset erot. Se mitä opitaan, riippuu yksilön aikaisemmasta tiedosta ja hänen käyttämistään strategioista. Oppiminen on sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu.

Opetuksessa kohdataan aikuinen oppijana. Aikuiselle oppijalle tärkeää on opettavan asian merkityksellisyys, relevanttius ja yhteys ympäröivään todelliseen maailmaan. Opetuksen tulee antaa tarpeeksi haastetta, mutta samalla on hyvä minimoida epäonnistumisen mahdollisuus turhautumisen välttämiseksi. Opettaja on tukija ja opastaja, joka näkee opiskelijoiden elämäkokemuksen ja hiljaisen tiedon voimavarana. Opettajan tehtävänä on tunnistaa opiskelijoiden vahvuudet. Opetuksen tulee vahvistaa opiskelijan tietoisuutta itsestään oppijana.

4.2 Oppimisympäristö

Luku- ja kirjoitustaidon koulutuksessa hyödynnetään kokemuksellisia ja toiminnallisia oppimisympäristöjä sekä monipuolisia opetusmenetelmiä ja työtapoja. Monipuoliset oppimisympäristöt tarjoavat opiskelijalle mielekkäitä ja monipuolisia tilanteita käyttää kieltä eri kommunikaatioympäristöissä. Erilaiset tilanteet kehittävät opiskelijan kykyä toimia sekä itsenäisenä yksilönä että yhteisön jäsenenä ja antavat valmiuksia elinikäiseen oppimiseen. Oppimisympäristöt tutustuttavat oppilasta suomalaiseen kulttuuriin ja edistävät hänen kotoutumistaan lähiympäristöön sekä laajemmin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Varsinaisten opetussisältöjen ja opiskelutaitojen lisäksi tulee harjoitella luokahuoneessa toimimista ja opiskeluun liittyviä käytänteitä. Harjoitusta voivat vaatia esimerkiksi opetukseen keskittyminen, työtavat kuten pari- ja ryhmätyöskentely, työvälineistä huolehtiminen tai kurssin työaikojen noudattaminen. Erilaisista koulu- ja kulttuuritaustoista tulevien aikuisten ryhmissä yhteiset ja eksplikoitavat toimintatavat luovat turvallisuutta, ryhdittävät tuntien kulkua ja vapauttavat resursseja muuhun oppimiseen. Toimintatapojen olisi kurssin

aikana hyvä pikku hiljaa muuttua automaattiseksi ja oppimisympäristössä aktivoituviksi.

Opetustilat varustetaan riittävän ajanmukaisella opetustekniikalla sekä muilla oppimiselle tarpeellisilla apuvälineillä. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseen. Opetustekniikan avulla monipuolistetaan työtapoja ja otetaan opiskelija osaksi tietoyhteiskuntaa, jonka ulkopuolelle hän muutoin saattaa jäädä.

Luokkahuoneen lisäksi oppimisympäristönä käytetään ympäröivää yhteiskuntaa. Tavoitteena on oppia kieltä luonnollisissa yhteyksissä sekä kannustaa opiskelijaa käyttämään kielitaitoaan ja näkemään oppimismahdollisuuksia erilaisissa arkielämän tilanteissa. Esimerkiksi retket, tutustumiskäynnit ja työelämään tutustumisjaksot rohkaisevat opiskelijaa myös laajentamaan elämänsä ympäristönsä.

4.3 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki opetusryhmän säännöt ja käytänteet, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, joihin koulutus perustuu. Tekstipainotteisessa yhteiskunnassa lukutaidottomuus rajoittaa yksilön keinoja oman elämän hallintaan. Opettajan tulee ymmärtää ja osoittaa toiminnallaan, että vaikka aikuinen ei osaa lukea, hänellä on monia muita taitoja ja elämäkokemusta, jolle opetuksen tulee perustua. Lukutaitoa opiskeleva maahanmuuttaja ei ehkä luota omaan oppimiskykynsä ja siksi opetustilanne luodaan sellaiseksi, että jokainen opiskelija tuntee asemansa turvatuksi ja että opettaja osoittaa huomaavansa pienetkin edistysaskeleet. Oppimiskyky on taito, jota tulee harjoittaa. Opitun liittäminen arkitilanteisiin lisää motivaatiota.

Käytäntöjen on johdonmukaisesti vahvistettava koulutuksen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan kotoutumista. Koulutuksen toteutuksessa otetaan huomioon kaikkien opiskelijoiden osallistumismahdollisuudet, niin etteivät ikä, kulttuuritausta tai sukupuoli pääse vaikuttamaan kielteisesti. Yhteisöllisyyttä vahvistamalla rohkaistaan niitä, jotka ovat vaarassa syrjäytyä oppimistilanteissa. Opiskelijan osuutta toimintakulttuurin kehittäjänä tulee tukea.

Oppimista tapahtuu myös varsinaisen opetuksen ulkopuolella, ja siksi koko oppilaitoksen toimintakulttuurin tulee tukea arvoperustaa, jolle työ rakentuu. Toimintakulttuurin tavoitteiden toteutumisen arviointi luo pohjan jatkuvalla kehittämiselle. Toimintakulttuurin pääpiirteet tulee kuvata opetussuunnitelmassa.

4.4 Työtavat

Käytännönläheisyys ja funktionaalisuus ovat kielenopetuksen keskeisiä periaatteita. Opiskeltavat asiat sidotaan opiskelijan arkielämään. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisimman pitkälle toiminnallista, tekemisen kautta tapahtuvaa oppimista.

Suullista taitoa harjoiteltaessa ryhmä antaa luontevan kontekstin vuorovaikutukseen perustuvalla kielellisellä harjoittelulla. Arkielämän vuorovaikutustilanteita voidaan harjoitella ja simuloida ryhmässä esimerkiksi draaman keinoin. Sanaston ja perusrakenteiden opettelu voidaan kytkeä tällaisiin dialogipohjaisiin harjoituksiin.

Opetuksessa käytetään hyväksi elämyksellisyyttä sekä useita oppimistyyliä. Taitojen automaattistumista helpotetaan toiston avulla ja kertaamalla opiskeltavaa ainesta eri tavoin. Erityyppisiä harjoituksia vuorotellaan, vaikka pääpaino on varsinkin alussa suullisessa kielenopiskelussa. Opetusta jäsennetään niin, että opiskelija pystyy ennakoimaan päivän kulkua.

Kirjallisia tehtäviä tehdään aluksi yhdessä, ja itsenäisen työskentelyn osuutta lisätään sitä mukaa kun tehtävätyypit alkavat käydä tutuiksi ja opiskelijoiden opiskelutaidot kasvavat. Opiskelijoita kannustetaan kuitenkin alusta alkaen itsenäiseen kielenopiskeluun ja -oppimiseen myös luokkahuoneen ulkopuolella muun muassa erilaisten oppimistehtävien avulla.

4.5 Eheyttäminen ja eriyttäminen

Kielitaitoa sekä luku- ja kirjoitustaitoa ei ole tarkoituksenmukaista opettaa erillisinä kokonaisuuksina. Kielen oppiminen kietoutuu muihin oppisisältöihin. Samalla kun opitaan kieltä, opitaan asioita lähiympäristöstä ja yhteiskunnasta. Kieltä opitaan toimintaa ja vuorovaikutusta varten ja niiden kautta. Onkin erikseen harkittava, miten vaikkapa numeeristen taitojen opetus integroidaan kielenopetukseen.

Opetuksen eheyttäminen tarkoittaa opetussisältöjen ja opetustilanteiden jäsentämistä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi. Opetuksen eriyttäminen tarkoittaa, että opettaja huomioi opiskelijoiden erilaiset oppimisedellytykset. Eheyttäminen ja eriyttäminen eivät ole vastakkaisia vaan toisiaan täydentäviä periaatteita.

Eheyttämisen tarkoituksena on varmistaa, että uudet ainekset kytkeytyvät loogisesti ja mielekkäästi jo opittuun, sekä koulussa opiskeltuun että muuhun

kokemukseen. Opetusta eheyttämällä hyödynnetään jo opitun siirtovaikutusta ja vältetään tiedon pirstaleisuutta. Opetuksessa voidaan integroida eri osa-alueiden opetussisältöjä. Eri viestintätilanteita voidaan tarkastella sekä kielitaidon, lukutaidon, laskutaidon että arjen taitojen näkökulmista. Sisältöjä eheytetään myös ajallisesti, edetään esimerkiksi tutusta tuntemattomaan ja konkreettisesta abstraktiin.

Heterogeenisessä ryhmässä on paljon eriyttämisen haasteita. Sekä ryhmiin jaossa että kurssikohtaisissa opetussuunnitelmissa otetaan huomioon opiskelijoiden kielitaito, luku- ja kirjoitustaito, ikä, elämäntilanne sekä oppimis- ja opiskeluvalmiudet. Opetuksessa tulee huolehtia siitä, että se vastaa opiskelijan kunkinhetkisiä edellytyksiä. Kouluttajalta tämä edellyttää oppijälähtöisyyttä, oppimisen jatkuvaa arviointia ja henkilökohtaistamista. Opetuksessa on myös otettava huomioon, että opiskelijoiden kyky opiskella itsenäisesti vaihtelee ja että he tarvitsevat eri tavoin opettajaa opiskelunsa ohjaajana. Joidenkin työtapojen käyttäminen voi myös edellyttää harjaantumista tai poisoppimista totutuista tavoista työskennellä.

Eriyttämisen kolme keskeistä ulottuvuutta liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun. Eriyttäminen voi kohdistua muun muassa opetuksen sisältöihin, käytettäviin opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, työtapoihin sekä tehtävien määrään ja käytettävissä olevaan aikaan. Oppimisympäristöä ja työtapoja voidaan muokata esimerkiksi luomalla tilaisuuksia oppilaiden osallistumiseen, tarjoamalla valinnanmahdollisuuksia, säätelemällä tilankäyttöä, ryhmittelemällä oppilaita joustavasti ja hyödyntämällä oppilaitoksen ulkopuolella tapahtuvia oppimistilanteita. Opiskelijaa ohjataan oppimaan itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla. Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden kiinnostuksen kohteet kytkemällä opittavat tiedot ja taidot opiskelijalle merkityksellisiin kokemuksiin ja toimintamuotoihin. Opiskelijat voivat tarvita erilaisia mahdollisuuksia osaamisensa ja edistymisensä näyttämiseen ja hyötyvät aina yksilöllisestä palautteesta.

5 Opiskelijan tukeminen ja ohjaus

Oppimisen tuki ja ohjaus perustuvat opiskelijan tarpeisiin ja tavoitteisiin, ja sisällöt vaihtelevat niiden mukaan. Koulutuksen järjestäjän vastuulla on ottaa opetusryhmien muodostamisessa huomioon jokaisen opiskelijan oppimisen erilaiset lähtökohdat ja tarpeet. Opetusryhmää tuetaan toimimaan hyvänä ja vuorovaikutuksellisenä oppimisympäristönä. Opiskelijoita ohjataan myös tunnistamaan omat voimavaransa, oppimiseen liittyvät vahvuutensa ja kehittymistarpeensa.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää opiskelijan opiskeluvalmiuksiin ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelusta, sen suunnittelusta, tavoitteenasettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskelijan aikuisuuden arvostaminen on opiskelijan tukemisessa ja ohjaamisessa onnistumisen perusedellytys. Ohjauksen ja tuen järjestämisessä tulee käyttää erilaisia toimintatapoja, jotka edistävät yhteistyön sujuvuutta ja nostavat opiskelijan omat voimavarat ja osaamisen esille.

Opiskelijaa voidaan tukea esimerkiksi opiskelijoiden joustavalla ryhmittelyllä, opetusta eriyttämällä tai antamalla tukiovetusta. Tuen tarvetta, arviointia, suunnittelua ja järjestämistä voi tehdä yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukimuodot kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Tukitoimissa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito: mm. ohjauskeskustelussa voidaan käyttää tulkkausta.

5.1 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Jokaiselle koulutukseen osallistuvalla opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jonka tulee perustua lähtötason arvioinnissa saatuihin tietoihin opiskelijan valmiuksista ja opiskelijan omiin tavoitteisiin. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma laaditaan lähtötason arvioinnin yhteydessä ja siinä tarkennetaan kyseisen opiskelijan opintojen tavoitteet ja koulutuksen laajuus. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma laaditaan yhdessä opiskelijan, koulutuksen järjestäjän ja tarvittaessa koulutuksen hankkijan edustajan kanssa. Kaikkien osapuolien on hyväksyttävä opiskelusuunnitelma. Laadinnassa voidaan käyttää tulkkausta.

Opiskelijan suunnitelmat sekä koulutusajan opetusjärjestelyjen keskeiset yksityiskohdat kirjataan niin ikään opiskelusuunnitelmaan.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma sisältää seuraavat kohdat:

1. Taustatekijät ja niiden merkitys opinnoille, muun muassa aiempi koulutus sekä työkokemus ja mahdolliset tiedot opiskelijan ammattitaidosta
2. Suomen kielen taidon sekä luku- ja kirjoitustaidon kuvaus
3. Numeeristen taitojen kuvaus
4. Opiskeluvalmiuksien arviointi
5. Opiskelijan koulutus- ja työllistymissuunnitelmat sekä muut suunnitelmat
6. Koulutuksen tavoitteiden ja sisältöjen henkilökohtaistaminen
7. Opiskelijan ohjauksen ja tuen tarpeen kuvaus sekä ohjauksen ja tuen järjestäminen

Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa arvioidaan jatkuvasti, jotta nähdään, miten hyvin sen toteutus onnistuu. Arviointi suoritetaan yhdessä opiskelijan ja kouluttajan kanssa. Suunnitelmaa muutetaan tarvittaessa.

Arviointikeskusteluissa keskustellaan ainoastaan sellaisista kysymyksistä, joilla on merkitystä opintomenestyksen ja koulutuksen toteuttamisen kannalta. Koulutuksen järjestäjä ja koulutuksen hankkija tai muut viranomaiset voivat vaihtaa tietoja opiskelijan muusta elämäntilanteesta ainoastaan opiskelijan suostumuksella.

5.2 Ohjaus

Opiskelijaa tulee ohjata ja tukea kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan.

Ohjaus perustuu opiskelijan tarpeisiin ja tavoitteisiin, ja sen sisällöt vaihtelevat näiden mukaan. Puutteelliset perustiedot ja -taidot voivat olla aikuiselle opiskelijalle sekä elämänhallintaa haittaava että itsetuntoa alentava tekijä. Siksi opiskelumotivaation herättäminen ja sen ylläpitäminen voivat vaatia ohjaajalta syventymistä opiskelijan tilanteeseen.

Koulutuksen aikaisen ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijaa henkilökohtaisessa kasvussa ympäristössä sekä yhteiskunnassa, jossa kirjallisella viestinnällä on suuri rooli. Tavoitteena on lisätä opiskelijan ymmärrystä luku- ja kirjoitustaidon sekä kielitaidon merkityksestä arkielämän sujuvuuden, yhteiskunnassa toimimisen, opiskelun ja työllistymisen kannalta.

Ohjauksella lisätään opiskeluvalmiuksia ja oppimaanoppimisen taitoja. Sen avulla opiskelija ymmärtää paremmin omien valintojensa ja oman toimintansa

seuraukset. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelija pystyy paremmin tekemään omaa tulevaisuuttaan ja ammatillista kehittymistään koskevia päätöksiä. Ohjauksessa huomioidaan henkilön kokonaistilanne käsittelemällä mm. arjenhallinnallisia ja terveydentilaan liittyviä teemoja opiskelijan tarpeen mukaisesti. Ohjauksen tuloksena tulisi olla konkreettiset jatkosuunnitelmat, joissa on eritelty lyhyen aikavälin tavoitteet (mm. kotouttamiskoulutukseen siirtyminen) ja joiden tietoja voi käyttää ammatilliseen koulutus- tai työllistymissuunnitelmaan. Ohjauskeskustelussa voidaan käyttää tulkkausta. Ohjauksen toteuttamismuotoina voi olla yksilö- ja ryhmäohjaus.

Tukiopetus perustuu yksilöllisiin tehtäviin ja antaa mahdollisuuden yksilölliseen ajankäyttöön ja tukeen. Sen avulla pyritään ehkäisemään ennalta oppimisen vaikeutumista ja tukemaan opiskelijaa vaikeiden asioiden omaksumisessa.

6 Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

6.1 Yleiset tavoitteet

Aikuisten maahanmuuttajien suomen tai ruotsin kielen sekä luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija oppii suomen (tai ruotsin) kielen alkeet sekä luku- ja kirjoitustaidon perusteet. Hänen tulisi kyetä viestimään yksinkertaisissa arkielämän tilanteissa ja saada muita kotoutumisvalmiuksia. Toimiakseen ja selviytyäkseen suomalaisessa yhteiskunnassa opiskelija tarvitsee kielitaidon lisäksi numeerisia taitoja ja suomalaiseen arkeen liittyvää osaamista sekä tietoa yhteiskunnasta, kulttuurista ja työelämästä. Koulutuksen jälkeen opiskelija voi siirtyä esimerkiksi kotoutumiskoulutukseen, aikuisten perusopetukseen tai kolmannen sektorin tarjoamaan toimintaan.

Opiskelijalle sopivia tavoitteita arvioidaan kunkin opiskelijan kohdalla lähtötason arvioinnissa ja opintojen edetessä. Koulutuksessa kehitetään sellaista sanastoa ja niitä kielitaidon osa-alueita, joita tarvitaan kotoutumiseen. Kielitaidon osalta painotetaan suullista kielitaitoa ja viestintävalmiuksia. Opiskelijan suullinen kielitaito kehittyy yleensä kirjallista taitoa nopeammin. Opetuksen tulee olla mahdollisimman funktionaalista ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyvää. Opiskelun tulee tukea opiskelijan itsetuntoa, opiskelunvalmiuksien kehittymistä ja aktiivisuutta tulla osallistuvaksi kansalaiseksi uudessa kotimaassaan.

6.2 Suomen kieli ja viestintätaidot

6.2.1 Sanasto ja aihepiirit

Kielen oppiminen perustuu suurelta osin sanaston hallintaan. Sanojen ymmärtäminen ja tuottaminen on kielitaidon perusedellytys. Se on tärkeää suullisessa viestinnässä, ja myös funktionaalinen luku- ja kirjoitustaito edellyttää sanojen osaamista. Kuitenkaan sanojen tai lauseidenkaan oppiminen ei välttämättä vaadi lukutaitoa. Kaikkea oppimisympäristöä ja yhteistä toimintaa voidaan sanoittaa puhumalla. Toiminnallisten menetelmien käyttö, jossa viestintätaitoja opitaan elämänalueittain ja aihepiireittäin, edistää sanaston oppimista. Sanaston opetus ja oppiminen nivoutuvat osaksi kielitaidon eri osa-alueiden oppimista.

Tavoitteet

Opiskelija

- laajentaa sanavarastoaan aihepiireittäin
- oppii arjessa selviytymisen ja viestinnän kannalta olennaista sanastoa ja sanontoja
- oppii ryhmittelemään sanoja eri perustein, kuten ylä- ja alakäsitteisiin, kuvai-leviin, nimeäviin ja tekemistä ilmaiseviin sanoihin sekä yleis- ja erisnimiin

Keskeiset sisällöt

- sanaston kartuttamista aihepiireittäin:
 - kanssakäyminen: tervehtiminen, esittäytyminen, kiittäminen, pyytäminen
 - henkilökohtainen elämä: henkilötiedot, ammatti, perhe, ihmissuhteet, asunto, ruoka, vapaa-aika, vaatteet ja kodinhoito
 - hyvinvointi ja terveys: kehonosat, lääkärisäkäynti, ajanvaraus, sairaudet, tunteet
 - kalenteri ja vuodenkierto: viikonpäivät, kuukaudet ja vuodenajat
 - määrä, hinta ja aika: numerot, arkielämän peruslaskutoimitukset, kello
 - liikkuminen ja asiointi: kulkuvälineet, posti, pankki, kauppa, puhelin, kirjasto, apteekki
 - opiskelu, työelämä ja yhteiskunnassa toimiminen: ammatit, työnhaku, palkka, verot, järjestötoiminta, vaalit ja äänestäminen
 - arjen peruspalvelut: päivähoito, koulu, sosiaali- ja terveyspalvelut
 - media: tietotekniikka, mediavälineet, uutiset, tv-ohjelmat, sosiaalinen media ja oppimisympäristöt
 - Suomi-tietous: luonto, taide, historia, tapakulttuuri, kaksi- ja monikielisyys ja monikulttuurisuus
- tutuissa viestintätilanteissa taajaan esiintyvää perussanastoa ja rakenteita
 - persoona- ja demonstratiivipronominit
 - kysymyssanat, kysymyslauseet
 - omistusrakenteet
 - ajan, paikan ja suunnan ilmaukset
 - yleisimmät verbit ja adjektiivit

6.2.2 Kuunteleminen ja puhuminen

Puhuminen ja kuunteleminen ovat toisiinsa liittyviä vuorovaikutustaitoja. Niiden avulla saadaan ensimmäiset kontaktit ympäröivään yhteisöön ja yhteiskuntaan, jonka tekstejä ja kirjoitusta aletaan sitten opiskella. Puhuminen ja kuunteleminen luovat pohjan lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle, joka alkaa ensin suullisena opitusta kieliaineksestä. Puhumisen ja kuuntelemisen aiheet nousevat keskeisen sanaston aihepiireistä.

Kuunteleminen ja kuullun ymmärtäminen

Tavoitteet

Opiskelija

- ymmärtää henkilökohtaisiin asioihin ja tarpeisiin liittyviä sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja yksinkertaisia kehoituksia
- tunnistaa suomen kielen äänteiden välisiä eroja ja herkistyy suomenkielille äännemaaailmalle
- pystyy seuraamaan yksinkertaisia keskusteluja ja tutustuu vähitellen suomalaiseseen keskustelutapaan

Keskeiset sisällöt

- arkielämän keskeisten kysymysten ja puheenaiheiden ymmärtäminen, kuten henkilötiedot, perhe, lähiympäristö, terveydentila ja tunteet

Puhuminen

Tavoitteet

Opiskelija

- pystyy ääntämään ymmärrettävästi
- osaa viestiä tarpeitaan ja rohkaistuu käyttämään kieltä arkipäivän erilaisissa viestintätilanteissa
- osaa kertoa perustiedot itsestään, lähipiiristään ja elämästään
- osaa tehdä kysymyksiä arjen vuorovaikutustilanteissa

Keskeiset sisällöt

- ääntäminen, sanapaino ja intonaatio
- itsensä esitleminen ja omasta elämästä kertominen
- perussanasto ja fraasit sekä arkielämän kielenkäyttötilanteet, kuten kuulumisten vaihtaminen, kiittäminen, pyytäminen ja antaminen

6.2.3 Lukeminen ja kirjoittaminen

Aikuisten maahanmuuttajien opetuksessa suullinen kielitaito on pohja lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle. Lukeminen ja kirjoittaminen ovat taitoja, jotka perustuvat puheeseen: kirjoitetut sanat voidaan muuttaa puhutuiksi ja puhutut sanat kirjoitukseksi. Puhumisen ja sanaston opettelyn avulla viritellään tietoisuutta kielen äännejärjestelmästä ja rakenteista.

Lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen liittyvät läheisesti toisiinsa. Nämä taidot tukevat toisiaan, ja niitä kannattaa harjoitella yhdessä. Kirjallisia taitoja harjoitellessa opeteltavan aineksen merkityksellisyys ja yhteys todelliseen maailmaan ovat tärkeitä.

Lukeminen

Lukutaidon oppiminen on prosessi, johon johtaa monta polkua. Eri metodien (synteettisten ja analyyttisten) yhdisteleminen opetuksessa on tuloksellisempaa kuin vain yhteen metodiin tukeutuminen. Tällöin opiskelijoiden eri oppimistyyliä tulevat myös paremmin huomioituksi. Lukutaidon omaksuminen voidaan nähdä myös uudessa kulttuuriympäristössä tapahtuvana kasvuprosessina, jossa opiskelija oppii kielitaidon lisäksi toimimaan kirjallista viestintää painottavassa yhteiskunnassa. Aikuisen maahanmuuttajaopiskelijan on tärkeää alusta alkaen ymmärtää lukemansa. Opetuksessa ei siksi kannata keskittyä vain mekaaniseen lukutaitoon.

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa yhdistää äänneet/kirjaimet tavuiksi ja sanoiksi, osaa purkaa tutun sanan tavuiksi ja äänneiksi/kirjaimiksi, sekä osaa käyttää tavuttamista apuvälineenä uuden sanan lukemisessa (mekaaninen lukutaito)
- osaa sanojen ja lauseiden lisäksi lukea lyhyttä tekstiä (peruslukutaito)
- pystyy tunnistamaan yksinkertaisesta tekstistä yksittäisen tiedon, jos voi lukea tekstin tarvittaessa uudelleen (tekstitaito)
- ymmärtää kuvasta, mitä se esittää ja mihin se viittaa todellisuudessa (kuvanlukutaito)
- osaa tunnistaa autenttista materiaalia ja tiedostaa sen käyttötarkoituksen
- ymmärtää ja tunnistaa nimiä, kylttejä ja joitain sanahahmoja
- tunnistaa käsitteet teksti, lause, sana, tavu, äänne ja kirjain

Keskeiset sisällöt

- kirjain-äänneväestävyyden periaate, äänneiden yhdistäminen toisiinsa ja tavujen rakentuminen sekä oikea lukusuunta
- tekstien maailmaan tutustuminen ja lukemisen arkipäiväistäminen
- isot ja pienet kirjaimet, numerot ja päättövälimerkit
- tutujen sanojen ja pienten lauseiden lukeminen hahmottaen ne visuaalisina kokonaisuuksina
- kuvien ja symbolien tarkastelua ja niiden visuaalisten merkitysten ymmärtämisen harjoittelua
- alusta alkaen sekä teknisen että ymmärtävän lukutaidon harjoittelua
- fonologisen ja kielellisen tietoisuuden herättelyä: esim. äänneiden tunnistaminen, äänneiden kesto, sanan pituus, tavujen erottaminen ja käsitteet teksti, lause, sana, tavu, äänne, kirjain

Kirjoittaminen

Kirjoittaminen vaatii kolmenlaisten taitojen hallintaa: visuumotorisia taitoja eli käden ja silmän yhteistyön hallintaa, teknistä kirjoitustaitoa eli äänne-kirjainvastaavuuden hallintaa sekä funktionaalista taitoa eli kykyä käyttää edellä mainittuja taitoja aidoissa tilanteissa ja ilmaisun välineenä. Aikuisilla maahanmuuttajilla kirjoittamaan opetteluun ensisijaisena tavoitteena on arkielämän viestintätilanteissa selviäminen. Kirjoittamaan opetteluun yhteydessä harjoitellaan tietoteknisten viestintätaitojen alkeita.

Tavoitteet

Opiskelija

- ymmärtää äänne-kirjainvastaavuuden periaatteen
- osaa kirjoittaa suur- ja pienaakkoset käsin sekä koneella
- osaa kirjoittaa sanoja, fraaseja sekä lyhyitä viestejä välittömistä tarpeistaan
- osaa täyttää henkilötietolomakkeen

Keskeiset sisällöt

- käden hienomotoriset taidot ja kynäote
- isojen ja pienten kirjainten kirjainhahmot ja sijoittuminen viivastolle
- muistiinpanovälineiden käyttö, tekstin sijoittaminen sivulle ja riviltä toiselle siirtyminen
- kirjaimien, tavujen ja tuttujen sanojen sanelusta kirjoittaminen ja jäljentäminen käsin sekä koneella
- suomen kielen keskeisten äännepiirteiden kuuleminen ja kirjoittaminen (pitkät ja lyhyet vokaalit, yksinäis- ja kaksoiskonsonantit, diftongit)
- henkilötietolomakkeiden täyttäminen (etu- ja sukunimi, puhelinnumero, osoite, henkilötunnus) ja oman nimikirjoituksen kirjoittaminen käsialakirjoituksella
- kuvasta kirjoittaminen (sanat ja myöhemmin yksinkertaiset päälauseet), lyhyiden viestien kirjoittaminen ja päättövälimerkit
- yksinkertaiset tekstinkäsittelytaidot (kirjainmerkkien sijoittuminen tietokoneen näppäimistöille, suuret ja pienet kirjaimet, välilyönti, rivinvaihto, lyöntivirheen pyyhkiminen) ja tietotekniset taidot (tietokoneen käynnistäminen ja sulkeminen, sisäänkirjautuminen, kursorin kohdistaminen, tavallisimpien kuvakkeiden merkitys ja käyttö)

6.2.4 Numeeriset taidot

Lukutaito-käsite sisältää lukemisen ja kirjoittamisen lisäksi suullisen kielitaidon sekä laskutaidon. Numeeriset taidot ovat kommunikatiivisia taitoja ja keskeisiä arjen hallintataitoja. Lukusanoilla ilmaistaan tarkasti lukumääriä, mittoja, suuruussuhteita, järjestystä ja tunnuksia. Lisäksi numeroilla tehdään laskutoimituksia.

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee lukusanat ja numerot ja osaa käyttää niitä arkitilanteissa
- ymmärtää lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän periaatteen
- tuntee lukujen merkityksen määrän ja järjestyksen ilmaisemisessa, osaa vertailla lukuja
- osaa peruslaskutoimituksista yhteen- ja vähennyslaskun, ymmärtää myös kerto- ja jakolaskun perusteet sekä tunnistaa desimaalipilkun ja murtoluvun arkielämän tilanteissa
- saa myönteisiä ja monipuolisia kokemuksia arjen matematiikasta

Keskeiset sisällöt

- numerot ja niiden ilmaiseminen arkitilanteissa: puhelin, liikenne, osoitteet, henkilötiedot
- lukukäsite ja kymmenjärjestelmä
- järjestysluvut ainakin päiväyksissä tarvittaviin saakka
- aikakäsite: kello, kalenteri, aikataulut
- raha: laskut, kuitit, tulojen ja menojen arviointi ja hintavertailut
- mittayksiköt ja niiden lyhenteet: pituus, massa, tilavuus ja lämpötila
- kohteiden ominaisuuksien vertailu lukujen ja mittayksiköiden avulla
- peruslaskutoimitukset tutuissa konkreettisissa yhteyksissä
- tekniset apuvälineet: laskin, pankkiautomaatti ja verkkopankki

7 Arviointi ja todistukset

Arvioinnin tarkoituksena on antaa opiskelijalle kannustavaa palautetta niistä taidoista, jotka hän on oppinut. Arvioinnin avulla opiskelija saa myös palautetta siitä, mitä taitoja hänen tulee vielä kehittää ja harjoitella. Näin arviointi tukee kunkin yksilöllistä oppimista. Luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen suorittamisesta tarvitaan arviointitietoa työ- ja elinkeinohallintoa sekä opiskelijan kotoutumisen jatkosuunnittelua varten.

7.1 Arviointi koulutuksen aikana

Arviointi on prosessi, joka kestää koko koulutuksen ajan, ja sen tavoitteena on antaa kullekin opiskelijalle henkilökohtaista ja kannustavaa palautetta. Opiskelijaa ohjataan itsearviointiin, jotta hänelle muodostuu realistinen käsitys omasta osaamisestaan ja jotta hän pystyy vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Itsearviointi on myös olennainen osa suomalaista opiskelu- ja työkulttuuria.

Arviointi koulutuksen aikana on henkilökohtaista, ja kunkin opiskelijan taitoja arvioidaan suhteessa hänelle asetettuihin tavoitteisiin. Näin kutakin voidaan tukea juuri niiden taitojen harjoittelussa, joissa hän eniten tarvitsee apua.

Arvioinnin tulee olla jatkuvaa. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia menetelmiä, jotta opiskelija voi mahdollisimman hyvin osoittaa osaamisensa. Arviointipalautetta annetaan kirjallisesti sekä suullisesti niin, että opiskelija ymmärtää saadun palautteen. Mikäli koulutus on jaettu moduuleihin, voidaan moduulin suorittamisesta antaa kirjallinen arviointi.

7.2 Arviointi luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen päättyessä ja todistus

Koulutuksen päättyessä opiskelijoita arvioidaan suhteessa koko koulutukselle asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnin tulee kohdistua opiskelijan yleiseen edistymiseen, kielitaidon ja luku- ja kirjoitustaidon kehittymiseen ja numeerisiin valmiuksiin. Opiskelijan on arvioinnin perusteella saatava realistinen käsitys omasta osaamisestaan.

Arvioinnissa huomioidaan kaikki kielitaidon osa-alueet: kuunteleminen ja kuullun ymmärtäminen, puhuminen, lukeminen ja luetun ymmärtäminen, kir-

joittaminen, numeeriset taidot sekä sanasto ja aihepiirit. Kaikki nämä osa-alueet arvioidaan erikseen. Arvioinnin tulee olla luotettavaa ja oikeudenmukaista. Suoritetusta aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksesta annetaan koulutuksen päättyessä todistus.

Todistus sisältää seuraavat tiedot:

- koulutusorganisaation sekä mahdollisen oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja syntymäaika
- koulutuksen nimi ja laajuus (päivien ja oppituntien määrä)
- lisätiedot (esim. suositus seuraavaksi koulutukseksi)
- todistuksen antamispäivä
- koulutusorganisaation leima
- allekirjoitukset
- maininta, että koulutus on toteutettu noudattaen Opetushallituksen määräystä 2/011/2012 *Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2011*.

Opiskelijan osaaminen koulutuksen päättyessä arvioidaan liitteessä 1 olevan arviointitaulukon avulla siten, että taulukosta rastitetaan kaikki opiskelijan saavuttamat taidot. Mikäli opiskelija on koulutuksen aikana saavuttanut joillakin kielitaidon osa-alueilla vähintään taitotason A1.1, todistukseen merkitään myös kyseisten kielitaidon osa-alueiden kohdalle opiskelijan saavuttama kielitaitotaso kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite 2) mukaisesti. Todistukseen voidaan lisäksi liittää sanallista arviointipalautetta opiskelijan taitojen kehittymisestä.

Liite 1. Arviointitaulukko todistusta varten

Kuunteleminen ja kuullun ymmärtäminen

- Tunnistaa ja ymmärtää puheesta joitakin suomen kielen sanoja.
- Tunnistaa ja erottaa suomen kielen ääniteitä.
- Ymmärtää tavallisimpia kysymyksiä ja fraaseja.
- Pystyy seuraamaan yksinkertaisia vuoropuheluita.

Opiskelija saavutti eurooppalaisen viitekehyksen taitotason _____

Puhuminen

- Osaa joitakin suomen kielen sanoja ja fraaseja.
- Osaa ääntää ymmärrettävästi.
- Osaa vastata tavallisimpiin kysymyksiin.
- Pystyy osallistumaan yksinkertaiseen vuoropuheluun.

Opiskelija saavutti eurooppalaisen viitekehyksen taitotason _____

Lukeminen ja luetun ymmärtäminen

- Tunnistaa muutamia tuttuja sanoja.
- Osaa mekaanisesti lukea tavuja tai sanoja.
- Osaa ymmärtäen lukea sanoja.
- Osaa ymmärtäen lukea lauseita tai lyhyitä tekstejä.

Opiskelija saavutti eurooppalaisen viitekehyksen taitotason _____

Kirjoittaminen

- Osaa kirjoittaa suur- ja pienaakkosia.
- Ymmärtää äänne-kirjain-vastaavuutta ja osaa kirjoittaa tavuja.
- Osaa kirjoittaa sanoja.
- Osaa kirjoittaa lyhyitä lauseita.

Opiskelija saavutti eurooppalaisen viitekehyksen taitotason _____

Numeeriset taidot

- Osaa lukusanoja ja ymmärtää niiden merkityksen.
- Osaa kertoa itselleen tärkeitä numeraalisia ilmauksia, esimerkiksi oman osoitteen, henkilötunnuksen ja puhelinnumeron.
- Tunnistaa ja osaa kellonaikoja sekä osaa käyttää tavallisimpia mittavälineitä.
- Osaa yhteen- ja vähennyslaskun perusteet.

Sanasto ja aihepiirit

- Osaa jonkin verran arkisessa kanssakäymisessä tarvittavia sanoja.
- Osaa melko paljon itseä ja lähipiiriä kuvaavia sanoja.
- Osaa paljon arkielämän asiointitilanteissa tarvittavia sanoja.
- Osaa monipuolisesti sanoja useista aihepiireistä.

Liite 2. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmassa tilanteissa			
		Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen	
A1.1	Kielitaidon alkeiden hallinta	<p>Kuullun ymmärtäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää erittäin rajallisen määrän tavallisimpia sanoja ja fraaseja (tervehdyksiä, nimiä, lukuja, kehoituksia) arkisissa yhteyksissä. Ei edes ponnistellen ymmärrä kuin kaikkein alkeellisinta kieliamasta. Tarvitsee erittäin paljon apua: toistoa, osoittamista, käännöstä. 	<p>Puhuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Osoa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Vuorovaikutus on puhe-kumppanin varassa, ja puhuja turvautuu ehkä äidinkieleen tai eleisiin. Puheessa voi olla paljon pitkiä taukoja, toistoja ja katkoksia. Ääntäminen voi aiheuttaa suuria ymmärtämisongelmia. Osoa hyvin suppean perustason ja joitakin opeltuja vakioilmaisuja. Puhuja ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta hänen hallitsemansa harvat kaavamaiset ilmaukset voivat olla melko virheettömiä. 	<p>Luetun ymmärtäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuntee kirjainjärjestelmän, mutta ymmärtää tekstistä vain hyvin vähän. Tunnistaa vähäisen määrän tuttuja sanoja ja lyhyitä fraaseja ja osaa yhdistää niitä kuviin. Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennakoitavassa yhteydessä on erittäin rajallinen. 	<p>Kirjoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Osoa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lyhyin ilmaisin. Osoa kirjoittaa kielen kirjaimet ja numerot kirjaimin, merkitä muistiin henkilökohtaiset perustietonsa ja kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja ja fraaseja. Osoa joukon erillisiä sanoja ja sanontoja. Ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta kirjoittaa oikein muutamia sanoja ja ilmauksia.

Taitotaso A1				
Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa				
	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	
A1.2	<p>Kehittyvä alkeiskielifaitto</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää rajallisen määrän sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehoituksia, jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin tai välittömään tilanteeseen. • Joutuu ponnistelemaan ymmärtääkseen yksinkertaisiakin lausumia ilman selvää tilannevihjeitä. • Tarvitsee paljon apua: puheen hidastamista, toistoa, näyttämistä ja käännöstä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa viestiä suppeasti joitakin välittömiä tarpeita ja kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä vuoropuheluissa. Tarvitsee usein puhekumppanin apua. • Puheessa on taukoja ja muita karkoksia. • Ääntäminen voi aiheuttaa usein ymmärtämisongelmia. • Osaa hyvin suppean perussanaston, joitakin tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskieliopin aineksia. • Alkeellisessakin vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää nimiä, kylttejä ja muita hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin. • Tunnistaa yksinkertaisesta tekstistä yksittäisen tiedon, jos voi lukea tarvittaessa uudelleen • Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennustettavassa yhteydessä on rajallinen. 	<p>Kirjoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osaa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lausein. • Osaa kirjoittaa muutamia lauseita ja fraaseja itsestään ja lähipiiristään (esim. vastauksia kysymyksiin tai muistilappuja). • Osaa joitakin perussanoja ja sanontoja ja pystyy kirjoittamaan hyvin yksinkertaisia päälauseita. • Ulkoa opetellut fraasit voivat olla oikein kirjoitettuja, mutta alkeellisimmassakin vapaassa tuotoksessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa		
	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.3 Toimiva alkeiskiellitaito	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää yksinkertaisia lausumia (henkilökohtaisia kysymyksiä ja jokapäiväisiä ohjeita, pyyntöjä ja kieltöjä) rutiinimaisissa keskusteluissa tilanneyheyden tukemana. Pystyy seuraamaan yksinkertaisia, välittämiin tilanteisiin tai omaan kokemukseensa liittyviä keskusteluja. Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja kuulijalle kohdennettua yleiskielistä puhetta. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa kertoa lyhyesti itsestään ja lähipiiristään. Selviytyy kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuheluista ja palvelutilanteista. Tarvitsee joskus puhelukumppanin apua. Kaikkein tutuimmat jaksot sujuvat, muualla tuot ja katkokset ovat hyvin ilmeisiä. Ääntäminen voi joskus tuottaa ymmärtämisongelmia. Osaa rajallisen joukon lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keksintä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Alkeellisessakin puheessa esiintyy paljon peruskielipvirheitä. 	<ul style="list-style-type: none"> Pystyy lukemaan tuttuja ja joitakin tuntemattomia sanoja. Ymmärtää hyvin lyhyitä viestejä, joissa käsitellään arkielämää ja rutiinitapahtumia tai annetaan yksinkertaisia ohjeita. Pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä (postikortit, säätiedotukset). Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hyvin hidasta. 	<ul style="list-style-type: none"> Selviytyy kirjoittamalla kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisissa tarpeisiin ja kokeuksiin liittyvissä tilanteissa. Osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä (yksinkertaisen postikortin, henkilö tiedot, yksinkertainen sanelu). Osaa kaikkein tavallisimpia sanoja ja ilmauksia, jotka liittyvät omaan elämään tai konkreetteihin tarpeisiin. Osaa kirjoittaa muutamia yksilauseisia virkkeitä. Alkeellisessakin vapaassa tuotoksessa esiintyy monenlaisia virheitä.

Taitotaso A2		Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta		
	Kuulun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1 Peruskiel- taidon alkuvaihe	<ul style="list-style-type: none"> • Pystyy ymmärtämään yksinker- taista puhetta tai seuraamaan keskustelua aiheista, jotka ovat hänelle välittömän tärkeitä. • Pystyy ymmärtämään lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnos- tavien keskustelujen ja viestien (ohjeet, kuulutukset) ydinsisäl- lön sekä havaitsemaan aihepiirin vaihdokset tv-uutisissa. • Yksinkertaisenkin viestin ymmär- täminen edellyttää normaalilla nopeudella ja selkeästi puhuttua yleiskielistä puhetta, joka usein täytyy lisäksi toistaa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osoa kuvata lähipiiriään muu- tamin lyhyin lausein. Selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Osoa aloittaa ja lopettaa lyhyen vuoropuhelun, mutta kykenee harvoin ylläpitä- mään pitempää keskustelua. • Tuottaa sujuvasti joitakin turtuja jaksoja, mutta puheessa on paljon hyvin ilmeisiä taukoja ja väärää aloitusta. • Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on hyvin ilmeistä ja ääntämisvirheitä voi kohtaa satunnaisia ymmärtämis- ongelmia. • Osoa helposti ennakoitavan pe- russanaston ja monia keskeisim- piä rakenteita (kuten menneen ajan muotoja ja konjunktioita). • Hallitsee kaikkein yksinkertai- simman kieliopin alkeellisessa vapaassa puheessa, mutta virheitä esiintyy yhä paljon perusrakenteissakin. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää yksinkertaisia ja kaikkein tavanomaisinta sanastoa sisältäviä tekstejä (yksityiskir- jeitä, pikku-uutisia, arkisimpia käyttöohjeita). • Ymmärtää tekstin pääajatuksat ja joitakin yksityiskohtia parin kappaleen pituisesta tekstistä. Osoa paikantaa ja verrata yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn kontekstin avulla. • Lyhyenkin tekstipätkän lukemi- nen ja ymmärtäminen on hidasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Selviytyy kirjoittamalla kaikkein rutiinimaisimmista arkilän- teista. • Osoa kirjoittaa lyhyitä, yksinker- taisia viestejä (henkilökohtaiset kirjeet, lappuset), jotka liittyvät arkisiin tarpeisiin sekä yksinker- taisia, luettelomaisia kuvauksia hyvin tutuista aiheista (todellisis- ta tai kuvitteellisista henkilöistä, tapahtumista, omista ja perheen suunnitelmista). • Osoa käyttää perustarpeisiin liittyvää konkreettista sanastoa ja perusaikamuotoja sekä yksin- kertaisin sidossanoin (ja, mutta) liittyviä rinnasteisia lauseita. • Kirjoittaa kaikkein yksinkertaisin- mat sanat ja rakenteet melko oikein, mutta tekee toistuvasti virheitä perussanassa (aikamuuo- dot, taiputus) ja tuottaa paljon kömpelöitä ilmaisuja vapaassa tuotoksessa.

Taitotasoa 2		Väitöksen sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	
A2.2	Kehittyvä peruskielitaito	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää tarpeeksi kyetäkseen tydyttämään konkreetit tarpeensa. Pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia. Pystyy yleensä tunnistamaan ympärillään käytävän keskustelun aiheen. Ymmärtää tavallista sanastoa ja hyvin rajallisen joukon idioomeja tuttuja aiheita tai yleis tietoa käsittelevässä tilannesidonnaisessa puheessa. Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää yleispuhekieltä, joka äännetään hitaasti ja selvästi. Toistaa tarvitaan melko usein. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoa esittää pienen, luettelomaisen kuvauksen lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista. Pystyy osallistumaan rutiinimaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista. Voi tarvita apua keskustelussa ja välillä joitakin aihepiirejä. Puhe on välillä sujuvaa, mutta erilaiset katkokset ovat hyvin ilmeisiä. Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy. Osoa kohtalaisen hyvin tavallisen, jokapäiväisen sanaston ja jonkin verran idiomattisia ilmaisuja. Osoa useita yksinkertaisia ja myös joitakin vaativampia rakenteita. Laajemmassa vapaassa puheessa esiintyy paljon virheitä perusasioissa (esim. verbien aikamuodoissa) ja ne voivat joskus häiritä ymmärrettävyyttä. 	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä jonkin verran vaativissa arkisissa yhteyksissä (mainokset, kirjeet, ruokalistoat, aikataulut) sekä faktatekstejä (käyttöohjeet, pikku-uutiset). Pystyy hankkimaan helposti ennakoitavaa uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsenellyistä muutaman kappaleen pituisesta tekstistä. Osoa päätellä tunteuttomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja kontekstista. Tarvisee usein uudelleen lukemista ja apuvälineitä tekstikappaleen ymmärtämiseksi. 	Kirjoittaminen <ul style="list-style-type: none"> Selviytyy kirjoittamalla tavannomaisissa arkiilanteissa. Osoa kirjoittaa hyvin lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista ja henkilökohtaisista kokemuksista tai elinympäristönsä arkipäiväisistä puolista (lyhyet kirjeet, muistilaput, hakemukset, puhelinviestit). Osoa arkisen perussanaston, rakenteet ja tavallisimmat sidoskeinot. Kirjoittaa yksinkertaiset sanat ja rakenteet oikein, mutta tekee virheitä harvinaisemmissa rakenteissa ja muodoissa ja tuottaa kömpelöitä ilmaisuja.

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä		
	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.1 Toimiva peruskielitaito	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää pääajatuksen ja keskeisiä yksityiskohtia puheesta, joka käsittelee koulussa, työssä tai vapaa-aikana säännöllisesti toistuvia teemoja mukaan lukien lyhyt kerronta. Tavoittaa radiouutisten, elokuvien, tv-ohjelmien ja selkeiden puhelinviestien pääkohdat. Pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuva puhe. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen joukon idioomeja. Pitemmän viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja selkeämpää yleiskielistä puheita. Toistaa tarvitaan silloin tällöin. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa kertoa tutuista asioista myös joihinkin yksityiskohtia. Selviytyy kielialueella tavallisimmista arkiilanteista ja epävirallisista keskusteluista. Osaa viestiä itselleen tärkeistä asioista myös hieman vieraammassa tilanteissa. Pitkäkestoinen esitys tai käsitteelliset aiheet tuottavat ilmeisiä vaikeuksia. Pitäy yllä ymmärrettävää puheita, vaikka pitemmissä puhejaksoissa esiintyy taukoja ja epärintiä. Ääntäminen on selvästi ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on joskus ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy jonkin verran. Osaa käyttää melko laajaa jokapäiväistä sanastoa ja joihinkin yleisiä fraaseja ja idioomeja. Käyttää useita erilaisia rakenteita. Laajemmassa vapaassa puheessa kieliloppivirheet ovat tavallisia (esim. artikkelit ja päätteitä puuttuu), mutta ne haittaavat harvoin ymmärrettävyyttä. 	<ul style="list-style-type: none"> Pystyy lukemaan monenlaisia, muutaman sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, kurssiohjelmat, keittokirjat) tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta. Pystyy seuraamaan tuttua aihetta käsittelevän parisivuisen tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia. Artikkelimuksesta poikkeavien aiheiden ja tekstin yksityiskohtien ymmärtäminen voi olla puutteellista. 	<ul style="list-style-type: none"> Pystyy kirjoittamaan ymmärtävään, jonkin verran yksityiskohtaisinkin arkielämää välittävään tekstiin tutuista, itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Osaa kirjoittaa selväpiirteisen sidosteisen tekstin liittämällä erilliset ilmaukset peräkkäin jaksoksi (kirjeet, kuvaukset, tarinat, puhelinviestit). Pystyy välittämään tehokkaasti tuttua tietoa tavallisissa kirjallisen viestinnän muodoissa. Osaa useimpien tutuissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet, vaikka teksteissä esiintyy interferenssiä ja ilmeisiä kiertoilmaisuja. Rutiinomainen kielilaines ja perusrakenteet ovat jo suhteellisen virheettömiä, mutta jotkut vaativimmat rakenteet ja sanalliset tuottavat ongelmia.

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä		
	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.2 Sujuva peruskäyttö	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää selväpiirteistä asiainfotaa, joka liittyy tuttuihin ja melko yleisiin aiheisiin jonkin verran vaativissa yhteyksissä (epäsuora tiedustelu, työkeskustelut, ennakoitavissa olevat puhelinviestit). Ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta ja epämuodollisesta keskustelusta. Ymmärtäminen edellyttää yleis-kieltä tai melko tuftua aksenttia sekä satunnaisia toistoja ja uudelleenmuotoiluja. Nopea syntyperäisten välinen keskustelu ja vieraiden aiheiden tuntemattomat yksityiskohdat tuottavat vaikeuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoo kertoo tavallisista, konkreettista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen ja selostaa myös muita aiheita, kuten elokuvia, kirjoja tai musiikkia. Osoo viestii varmasti useimmissa tavallisissa tilanteissa. Kielellinen ilmaisu ei ehkä ole kovin tarkkaa. Osoo ilmaista itseään suhteellisen vaivattomasti. Vaikka taukoja ja katkoksia esiintyy, puhe jatkuu ja viesti välittyy. Ääntäminen on hyvin ymmärrettävää, vaikka intonaatio ja painotus eivät ole aivan kohdekielen mukaisia. Osoo käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idioomeja. Käyttää myös monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Kielioppivirheitä esiintyy jonkin verran, mutta ne haittaavat harvoin laajempakaan viestintää. 	<ul style="list-style-type: none"> Pystyy lukemaan muutaman kappaleen pituisia tekstejä monenlaisista aiheista (lehtiarikkelit, esitteet, käyttöohjeet, yksinkertainen kaunokirjallisuus) ja selvittää myös jonkin verran pääteilyä vaativista teksteistä käytännönläheisissä ja itselleen tärkeissä tilanteissa. Pystyy etsimään ja yhdistelemään tietoja useammasta muuttaman sivun pituisesta tekstistä suoritukseen jonkin tehtävän. Prikien tekstien jotkin yksityiskohdat ja sävyt saattavat jäädä epäselviksi. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoo kirjoittaa henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä, kertoo niissä uutisia ja ilmaista ajatuksiaan tutuista abstrakteista ja kulttuurialheista, kuten musiikista tai elokuvista. Osoo kirjoittaa muutaman kappaleen pituisen jäsentyneen tekstin (muistiinpanoja, lyhyitä yhteenvetoja ja selostuksia selväpiirteisen keskustelun tai esityksen pohjalta). Osoo esittää jonkin verran tukiitetua pääajatuksille ja ottaa lukijan huomioon. Hallitsee melko monenlaisen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita. Osoo ilmaista rinnasteisuutta ja alisteisuutta. Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä, vaikka virheitä esiintyy vaativissa rakenteissa, tekstin jäsentyneessä ja tyyllissä ja vaikka äidinkielen tai jonkin muun kielen vaikutus on ilmeinen.

Taitotas B2 Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa

	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.1	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksisen puheen pääajatuksen, kun se käsittelee konkreetteja tai abstrakteja aiheita. Pystyy seuraamaan yleisesti kiinnostavaa yksityiskohtaista kertontaa (uutiset, haastattelut, elokuvat, luennot). Ymmärtää puheen pääkohdat, puhujan tarkoituksen, asenteita, muodollisuudesta ja tyyliä. Pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia, jos puheen kulku on selvästi merkitty erilaisin jäsentimin (sidesanat, rytmitys). Pystyy tiivistämään tai ilmaisemaan kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat. Ymmärtää suuren osan ympärillään käytävistä keskustelusta, mutta voi kokea vaikeaksi ymmärtää useamman syntyperäisen välistä keskustelua, jos nämä eivät mitenkään helpota sanottavaansa. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoa esittää selkeitä, täsmällisiä kuvauksia monista kokemuspiirinsä liittyvistä asioista, kertoo tuntemuksista sekä tuoda esiin tapahtumien ja kokemusten henkilökohtaisen merkityksen. Pystyy osallistumaan aktiivisesti useimpiin käytännöllisiin ja sosiaalisiin tilanteisiin sekä melko muodollisiin keskusteluihin. Pystyy säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa vaikuttamatta tahattomasti huvittavalta tai ärsyttävältä. Kielellinen ilmaisu ei aina ole täysin tyylikästä. Pystyy tuottamaan puhejaksoja melko tasaiseen tahtiin, ja puheessa on vain harvoin pitempiä taukoja. Ääntäminen ja intonaatio ovat selkeitä ja luontvia. Osoa käyttää monipuolisesti kielen rakenteita ja laajalkoa sanastoa mukaan lukien idiomattinen ja käsitteellinen sanasto. Osoittaa kasvavaa taitoa reagoida sopivasti tilanteen asettamiin muutovaatimuksiin. Kielen hallinta on melko hyvää, eivätkä satunnaiset virheet yleensä häiritsevät ymmärtävyyttä. 	<ul style="list-style-type: none"> Pystyy lukemaan itsenäisesti muutaman sivun pituisia tekstejä (lehtiarikkeita, novelleja, viihde- ja tietokirjallisuutta, raportteja ja yksityiskohtaisia ohjeita) oman alan tai yleisistä aiheista. Tekstit voivat käsitellä abstrakteja, käsitteellisiä tai ammatillisia aiheita, ja niissä on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä. Pystyy tunnistamaan kirjoittajan ja tekstin tarkoituksen, paikantamaan useita eri yksityiskohtia pitkistä teksteistä. Pystyy nopeasti tunnistamaan tekstin sisällön ja uusien tietojen käyttöarvon päättääkseen, kannattako tekstiin tutustua tarkemmin. Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien idiomit ja kulttuurivieraukset. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoa kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä monista itseään kiinnostavista aiheista, tutuista abstrakteista aiheista, ruutiinomaista asiaviesteistä sekä muodollisempia sosiaalisia viestejä (arvostelut, liikekirjeet, ohjeet, hakemukset, yhteenvedot). Osoa kirjoittaessaan ilmaista tietoja ja näkemyksiä tehokkaasti ja kommentoida muiden näkemyksiä. Osoa yhdistellä tai tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja omaan tekstiin. Osoa laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidosteisen tekstin laatimiseksi. Sävy ja tyylin joustavuus on rajallinen, ja pitkässä esityksessä voi ilmeitä hyppäyksiä asiasta toiseen. Hallitsee melko hyvin oikeinkirjoituksen, kieliopin ja välimerkkien käytön, eivätkä virheet johda väärinkäsityksiin. Tuotoksessa saattaa näkyä äidinkielen vaikutus. Vaativat rakenteet sekä ilmaisu ja tyylin joustavuus tuottavat ongelmia.

Taitotaso B2 Selvityminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa					
	Toimiva itsenäinen kielitaito	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luelun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.2	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää elävää tai tallennettua, selkeästi jäsentynyttä yleiskielistä puhetta kaikissa sosiaalisen elämän, koulutuksen ja työelämän tilanteissa (myös muodollinen keskustelu ja syntyperäisten välinen vilkas keskustelu). Pystyy yhdistämään vaativia tehtäviä varten kompleksista ja yksityiskohtaista tietoa kuulemistaan laajoista keskusteluista tai esityksistä. Osaa päätellä ääneen lausumattomia asenteita ja sosiaaliskulttuurisia viitteitä sekä arvioida kriittisesti kuulemaansa. Ymmärtää vieraita puhujia ja kielimuotoja. Huomattava taustamelu, kielellinen huumori ja harvinaisimmat idiomit ja kulttuurivittaukset saattavat yhä tuottaa vaikeuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa pitää valmistellun esityksen monenlaisista yleisistäkin aiheista. Pystyy tehokkaaseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa. Osaa keskustella ja neuvotella monista asioista, esittää ja kommentoida vaativia ajatuskuluja ja kykeä sanottavansa toisten puheenvuoroihin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla. Esitys voi olla kaavamaisista ja puhuja turvautuu toisinaan kiertoilmauksiin. Osaa viestiä spontaanisti, usein hyvinkin sujuvasti ja vaivattomasti satunnaisista epäarvioista huolimatta. Ääntäminen ja intonaatio ovat hyvin selkeitä ja luontevia. Hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista konkreetteja ja käsitteellisiä, tultuja ja tunteuttomia aiheita varmasti, selkeästi ja tilanteen vaatimaa muodollisuudesta noudattaen. Kielelliset syyt rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin. Kieliopin hallinta on hyvää. Usein puhuja korjaa virheensä itse, eivätkä virheet häiritse ymmärrettävyyttä. 	<ul style="list-style-type: none"> Pystyy lukemaan itsenäisesti usean sivun pituisia, eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä (päävälehtiä, novelleja, kaunokirjallisuutta). Jotkin näistä voivat olla vain osittain tuttuja tai tuntemattomia, mutta henkilön itsensä kannalta merkityksellisiä. Pystyy tunnistamaan kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin tarkoituksen. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimutkaisista teksteistä. Ymmärtää riittävästi tiivistäkseen pääkohdat tai ilmaistakseen ne toisin sanoin. Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien harvinaisemmat idiomit ja kulttuurivittaukset. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa kirjoittaa selkeitä, yksityiskohtaisia, muodollisia ja epämuodollisia tekstejä monimutkaisista todellisista tai kuvitteellisista tapahtumista ja kokemuksista enimmäkseen tutuille ja toisinaan tuntemattomille lukijoille. Osaa kirjoittaa esseeseen, muodolliseen tai epämuodolliseen selostukseen, muistiinpanoja jatkotehtäviä varten ja yhteenvedoja. Osaa kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin, ilmaista kantansa, kehittää argumentteja systemaattisesti, analysoida, pohdita ja tiivistää tietoa ja ajatuksia. Kielellinen ilmaisuvarasto ei rajoita havaittavasti kirjoittamista. Hallitsee hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä harvinaisissa rakenteissa ja idiomattisissa ilmauksissa sekä tyyllisekoissa. 	

Selviytyminen monissa vaativissa kielenkäyttötilanteissa				
Taitotasot C1 -C2	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	
C1.1 Taitavan kielitaidon perustaso	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää suhteellisen vaivattomasti pitempäänkin puhetta tai esitystä (elokuvia, luentoja, keskusteluita, viittelyitä) erilaisista tuntuista ja yleisistä aiheista myös silloin, kun puhe ei ole selkeästi jäsenneltyä ja sisältää idiomaattisia ilmauksia ja rekisterinvaihtoksia. Ymmärtää hyvin erilaisia äänite- materiaaleja yksityiskohtaisesti ja puhujien välisiä suhteita ja tarkoituksia tunnistaen. Vieras aksentti tai hyvin murteellinen puhekieli tuottavat vaikeuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoa pitää pitkähkön, valmis- teulun muodollisenkin esityksen. Pystyy ottamaan aktiivisesti osaa monimutkaisiin käsittelyisiin ja yksityiskohtia sisältäviin tilan- teisiin ja johtaa rutiiniluonteisia kokouksia ja pienryhmiä. Osoa käyttää kieltä monenlaisen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Tyylilajien ja kielimuotojen vaihtelu tuottaa vaikeuksia. Osoa viestiä sujuvasti, spontaan- nisti ja lähes vaivattomasti. Osoa vaihdella intonaatiota ja sijoittaa lausepaimat oikein ilmais- takseen kaikkein hienimpiakin merkitysvaihteita. Sanasto ja rakenteisto ovat hyvin laajat ja rajoittavat ilmaisu- erittäin harvoin. Osoa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla. Kieliopin hallinta on hyvää. Sa- tunnaiset virheet eivät hankaloita ymmärtämistä, ja puhuja osaa korjata ne itse. 	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää yksityiskohtaisesti pitkähköt, kompleksisia tekstejä eri aloilta. Pystyy vaihtelevaan lukutapaan- sa tarpeen mukaan. Osoa lukea kriittisesti ja tyyllisiä vivanteita arvioiden sekä tunnistaa kirjoit- tajan asennoitumisen ja tekstin piilomerkityksiä. Pystyy paikan- tamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimut- kaisista teksteistä, tiivistämään ne ja tekemään niistä vaativia johtopäätöksiä. Vaativimmat yksityiskohdat ja idiomaattiset tekstikohdat saatta- vat vaatia useamman lukukerran tai apuvälineiden käyttöä. 	Kirjoittaminen <ul style="list-style-type: none"> Pystyy kirjoittamaan selkeitä, hyvin jäsentyneitä tekstejä moni- mutkaisista aiheista, ilmaisemaan itseään täsmällisesti ja ottamaan huomioon vastaanottajan. Osoa kirjoittaa todellisista ja kuvitteellisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä käyttäen kieltä joustavasti ja monitasois- ti. Pystyy kirjoittamaan selkeitä- ja laajoja selostuksia vaativista- kin aiheista. Osoittaa, että hallitsee monia keinoja tekstin jäsentämiseksi ja sidosteisuuden edistämiseksi. Kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Hallitsee hyvin idio- maattiset ilmaukset ja tavalliset sanonnat. Hallitsee erittäin hyvin kielio- pin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä satunnaisesti idiomaattisissa ilmauksissa sekä tyyllisekoissa.

Painettu
ISBN 978-952-13-5031-3
ISSN 1798-887X

Verkkójulkaisu
ISBN 978-952-13-5032-0
ISSN 1798-8888